

Handskar

När och varför använder vi handskar?

Världsdagen för handhygien 2025

Hälso- och sjukvårdsfrågor ▾
Länder ▾
Newsroom ▾
Nödsituationer ▾
Data ▾
Om WHO ▾

Det kan vara handskar. Det är alltid handhygien

Medicinska handskar används inom hälso- och sjukvården och definieras som engångshandskar som används vid medicinska ingrepp. Dessa handskar kan bli förorenade lika lätt som bara händer och skyddar inte till 100 %. När handskar används ska de tas av, till exempel efter att ha rört vid en patient och handhygien ska utföras omedelbart enligt WHO:s 5 ögonblick för handhygien.

Oavsett om handskar används eller inte är handhygien **vid rätt tidpunkt och på rätt sätt fortfarande en av de viktigaste åtgärderna för att skydda patienter och vårdpersonal inom vården**. Senast 2026 bör övervakning och återkoppling av handhygien fastställas som en viktig nationell indikator, åtminstone på alla referenssjukhus. För närvarande rapporterar 68 % av länderna att de gör detta.

Överdriven användning av handskar bidrar i hög grad till mängden avfall inom hälso- och sjukvården. Lämplig användning av handskar och handhygien kan bidra till att minimera detta avfall. Att använda handskar när det inte är indicerat slösar med resurser och minskar inte nödvändigtvis överföringen av bakterier. Mellan februari och augusti 2020 användes 3 miljarder personliga skyddsutrustningar (som är kända), vilket resulterade i 591 ton avfall per dag. Det största bidraget kom från handskar.

Vanliga frågor och svar

Frågor och svar om handskar och handhygien (april 2025)

[World Hand Hygiene Day 2025](#)

När ska handskar användas?

- Vid risk för kontakt med kroppsvätskor som exempelvis, blod, urin, avföring, kräkning, sår och luftvägssekret.
- Vid hantering av kemikalier och rengöringsmedel
- Vid beredning och administrering av toxiska läkemedel
- Vid sterilt arbete

Vårdhygien egna bilder

Handskar

- Ska finnas lättillgängliga, exempelvis vid vårdplatsen.
- Det är lämpligt att ha flera typer av handskar tillgängliga så att personalen kan välja rätt storlek, och den typ som bäst passar för vårdtillfället.
- Se, Varuförsörjningens [Rätt Handske](#).

Handskar för olika ändamål

I ditt val av handskar behöver du exempelvis ta hänsyn till:

- Vad ska handskarna skydda mot?
- Vem ska skyddas?
- Hur länge ska handskarna skydda?
- Finns allergi hos personal eller patienter, t ex latexallergi och/eller kontaktallergi?

Är det viktigt att kunna greppa bra, behövs fingertoppskänsla?

Hur väl handskarna skyddar mot risker beror bland annat på handskarnas material, handskarnas tjocklek, kvalitet (från tillverkning), ålder på handskarna, hur handskarna förvarats och handskarnas renhetsgrad (ren eller steril).

De handskar som väljs måste vara de som bäst uppfyller kraven på skyddsnivå, komfort och passform.

Ref: Folkhälsomyndigheten

Viktigt med handskar

När ska man använda handskar?

Använd sterila handskar

- Vid alla kirurgiska ingrepp
- Vid andra behandlingar som kräver sterilitet

Använd undersökningshandskar

Vid risk för kontakt med kroppsvätskor och utsöndringar:

- Vid kontakt med blod, slemhinnor och skadad hud
- Vid hantering av intravenös infart och blodprovstagning
- Vid sugning i trakealtub
- Vid tömning av behållare som innehåller blod eller andra kroppsvätskor
- Vid hantering och rengöring av instrument
- Vid rengöring efter spill av kroppsvätskor och utsöndring

Använd *inte* handskar

Då ingen risk finns för kontakt med kroppsvätskor och utsöndring:

- Vid mätning av blodtryck, temperatur och puls
- Vid omvårdnad av patient
- Vid medicingivning, mathantering och bäddning av säng

Val av skydds- och undersökningshandskar se; [val-av-skydds-och-undersoekningshandskar-2024-05-07.pdf](#)

Typ av arbete	Handske	Kommentarer	Material
Allmän vårdhandske		Finns i stl. XS-XL	Nitril
Mindre förpackning 50 stycken acceleratorfri		Finns i stl. XS-XL	Nitril
Nytt system Man tar handskarna underifrån och alltid i kragen.		Finns i stl. XS-XL	Nitril
Livsmedelshantering		Finns i stl. XS-XL	Nitril
Tandvårdsarbete		Finns i stl. XS-XL	Nitril
Ambulanssjukvård, (-18°C)		Lämplig även för arbete med cytostatika Finns i stl. XS-XL	Nitril

Hur länge står handskarna emot ytdesinfektion?

- Alkoholbaserade ytdesinfektionsmedel innehåller höga koncentrationer av etanol och/eller isopropanol och därför har extra krav ställts på genombrottstiderna¹ för dessa kemikalier.
- Alla upphandlade nitrilhandskar klarar minst 8 minuter i kontakt med etanol (≥70 %) och 10 minuter i kontakt med isopropanol, IPA (≥40 %).

Handskar som används på fel sätt innebär en risk för smittspridning

- Kontaktsmitta
- Indirekt, via föremål och ytor

Vårdhygien egna bilder

Hantering av handskar

- Handskar blir förorenade och sprider smitta på samma sätt som den orena handen.
- Orena händer = orena handskar

Berör inte omväxlande smutsigt och rent, även om du har handskar på händerna

Ren

Oren

Vårdhygiens egna bilder

Byta handskar

- Ny patient/brukare – nya handskar
- Nytt moment – nya handskar

Bilder Vårdhandboken

Vårdhygiens egna bilder

Handskar utgör ett mekaniskt skydd vid stickskada

Upphovsman: Jonas Bilberg

Kasta handskar direkt efter användning

Vårdhygien egna bilder

Varför ska händerna desinfekteras före handskar?

Alla mikroorganismer som fanns på händerna, sitter annars på handskarna och förpackningen!

Handskarna är då **inte rena** då de kommer i kontakt med patient/brukare eller material!

Vårdhygiens egna bilder

Desinfektera händerna även efter att handskar använts

Hur effektiva är handskar?

Varken handdesinfektion eller handtvätt kan ta bort alla smittämnen när händerna är kraftigt förorenade.

Handskar minskar nedsmutsningen av personalens händer och efterföljande handdesinfektion blir därmed effektiv.

- Det är viktigt att inte desinfektera handskar eftersom materialet då påverkas. Handsken ger då inte samma skyddseffekt.
- Använd inte dubbla handskar (undantaget indikatorhandskar)

Förvaring av handskar

- Skydd från direkt solljus
- Temperatur

Förvara handskarna:

- I transport- eller avdelningsförpackning tills de ska användas så att renhetsgraden bevaras.
- I uppsatta hållare placerade där de behövs.
- I en temperatur som ligger under 25 °C, helst 15-25 °C, och där den relativa luftfuktigheten inte är så hög att det bildas kondens.
- Skyddade från värme, ljus (till exempel från lysrör), joniserande strålning (till exempel från röntgenutrustning) och ozonalstrande utrustning (till exempel från fluorescerande lampor, elektriska apparater eller annan utrustning som kan bilda gnistor eller elektriska laddningar).
- Skyddade från stänk, exempelvis från handfat.

Ovanstående gäller både vid förvaring i förråd samt i väggfast hållare. Felaktig förvaring kan leda till att handskarna smutsas ned, blir sköra och lätt går sönder. Alla handskar har begränsad hållbarhet, se förpackningen.

Handskar som avfall

Handskar kan inte materialåtervinnas.
Undvik därför överanvändning.
Använd handskar bara när det är
motiverat.

När ska man använda handskar?

Använd sterila handskar

- Vid alla kirurgiska ingrepp
- Vid andra behandlingar som kräver sterilitet

Använd undersökningshandskar

Vid risk för kontakt med kroppsvätskor och utsöndringar:

- Vid kontakt med blod, slemhinnor och skadad hud
- Vid hantering av intravenös infart och blodprovstagnning
- Vid sugning i trakealtub
- Vid tömning av behållare som innehåller blod eller andra kroppsvätskor
- Vid hantering och rengöring av instrument
- Vid rengöring efter spill av kroppsvätskor och utsöndring

Använd inte handskar

Då ingen risk finns för kontakt med kroppsvätskor och utsöndring:

- Vid mätning av blodtryck, temperatur och puls
- Vid omvårdnad av patient
- Vid medicingivning, mathantering och bäddning av säng

Användning av undersökningshandskar

2024 användes över ca 10,7 miljoner handskar inom Region Västmanland, var av ca 10 miljoner utgör undersökningshandskar.

Det innebär att det användes :

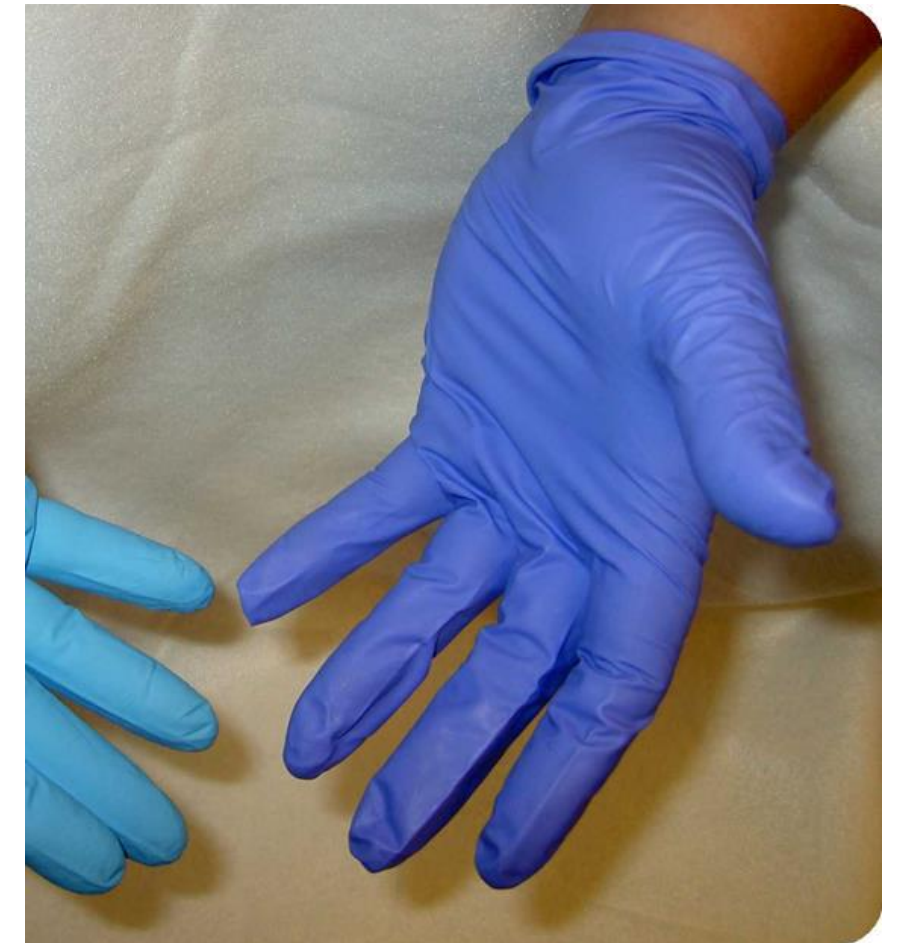
- **9,5 st** undersökningshandskar/fysisk vårdkontakt, eller
- **37 st** undersökningshandskar/länsinvånare, eller
- **2123 st** undersökningshandskar/tillsvidareanställda årsarbetare inom hälso- och sjukvårdsförvaltningen och närvården (ej privata vårdgivare).

6% eller **58 ton** av det brännbara avfallet regionen genererade under 2024 utgörs av handskar!

Klimatpåverkan från undersökningshandskar

Handsakar som blir avfall förbränns. Då sker utsläpp av koldioxid på samma sätt som när bensin/diesel förbränns i en bil.

Koldioxid leder till ökad växthuseffekt = jordens medeltemperatur ökar

Referens: Miljö

Regionens användning av undersökningshandskar - ur ett miljöperspektiv

2024 användes över 10 miljoner undersökningshandskar inom Region Västmanland.

Det innebär att den totala klimatpåverkan från regionens användning av undersökningshandskar är **773 ton CO₂e**.

Det kan jämföras med regionens totala klimatpåverkan från tjänsteresor för flygresor, tågresor och egen bil i tjänst som 2024 uppgick till **132 ton CO₂e**.

Kan vi hjälpas åt att minska handsanvändningen

Regionen har mål om att optimera användningen av förbrukningsvaror.

Om vi minska användningen av undersökningshandskar med 10% minskar vi våra utsläpp med **77,3 ton CO₂e** vilket motsvarar 30 flygresor tur och retur Sverige-New York.

Quiz om handskar

Frågor	JA	NEJ
1. Ska händerna spritas innan du tar på dig handskar?		
2. Ska handskar användas när jag hämtar något i lådan?		
3. Ska handskar alltid tas på när du går in i ett rum med smitta, t ex MRSA?		
4. Behöver handskar bytas mellan olika moment – även om det handlar om moment med samma patient?		
5. Ska handskar alltid användas tillsammans med förkläde?		
6. Kan handskar återvinnas?		

Facit till quiz

- Fråga 1: JA Annars riskerar du att kontaminera handskarna som ligger i paketet och handsken riskerar också att bli kontaminerad innan den sätts på handen.
- Fråga 2: NEJ Handskar ska tas av innan.
- Fråga 3: NEJ Handskar ska enbart användas vid kontakt med kroppsvätska, oavsett om patienten har en känd smitta eller inte.
- Fråga 4: JA Majoriteten av vårdrelaterade infektioner orsakas av patientens egna bakterier som hamnar på fel ställe, t ex tarmbakterier i urinvägarna. Därför är det viktigt att, mellan varje moment, först sprita händerna och sedan ta nya handskar.
- Fråga 5: NEJ Handskar ska enbart användas vid kontakt med kroppsvätska. Förkläde används när det finns risk att arbetsdräkten kontamineras.
- Fråga 6: NEJ Det går inte att materialåtervinna, de hanteras som brännbart och ibland som smittförande avfall.